

Posudek oponenta na diplomovou práci Vandy Drbohlavové „Hodnotová orientace u žáků středních škol“.

Zvolené téma je vhodné a aktuální. Práce má odpovídající rozsah, je členěna standardním způsobem na teoretickou část a prezentaci vlastního výzkumu. Cíl práce je jasně vymezen: autorka chce vědět, jaké hodnoty mladí lidé uznávají.

Prvních 6 kapitol je věnováno problematice hodnot, autorka se zabývá vymezením daného pojmu, používá dostatečného množství zdrojů. Je škoda, že na závěr neuvedla svou vlastní definici, jak by charakterizovala hodnoty ona. Vymezení vyšších hodnot přejímá od P. Říčana, zdůrazňuje normativní charakter těchto hodnot, v tomto směru jde i o měřítko hodnocení lidského chování. Pojednání o pravdě by mohlo být obsáhlejší. Text pokračuje vymezením funkce hodnot, což je i již uvedená normativita. Hodnotová orientace je přijetí a ztotožnění s určitými normami (nebo konvencemi?), které řídí chování jednotlivce (resp. lidí. Autorka i zde přistupuje k definici daného pojmu z větší šíře a užívá dostatečného množství zdrojů. Stejným způsobem postupuje i při vymezení pojmu postoj (který z hodnotové orientace vyplývá). Hodila by se zde i definice z Hartlova novějšího psychologického slovníku či z dalšího odborného zdroje.

Čtvrtá kapitola je věnována historii zkoumání hodnot a hodnotové orientace. Autorka zde využívá svých znalostí z oboru filosofie. Kapitola je přiměřená svým rozsahem i obsahem. Na str. 23 by se hodilo vysvětlení vztahu hodnot a potřeb. Celkově lze říci, že je tato část textu dobře zpracovaná. Morálka a etika – autorka jasně a srozumitelně vymezuje rozdíl mezi oběma pojmy. Str. 27 dole – vhodnější by bylo uvést „v psychologickém slovníku (Hartl (1994))“.

Str. 28 nahoře – „Hodnocení je lidským vztahem“ – formulace není úplně nejnvýstižnější. Hodnocení samozřejmě mnohé vyjadřuje a projevuje se v něm vztah k něčemu (tj. k tomu hodnocenému). Člověka postuzujeme na základě jeho jednání především proto, že je viditelné.

Hodnotová orientace v adolescenci. Autorka vysvětluje průběh vývoje přijímání a vytváření hodnot od raného školního věku. Stálo by za to upřesnit vztah rozvoje hodnot a norem, které spolu sice souvisejí, ale nejde úplně o totéž. Stejně tak by bylo užitečné rozlišit vývoj morálních hodnot a vývoj akceptace sociálních konvencí, protože ani v tomto případě nejde o totéž.

Charakteristika vývojové fáze adolescence je zpracována dobře, větší důraz na rozdíly v hodnotové orientaci odpovídá zaměření práce. Téma obsažené v kapitole 7.3 by bylo vhodnější zařadit do předcházejícího textu. Pokud by měla být samostatnou kapitolou, měla by obsahovat něco víc než jen základní informaci.

Osmá kapitola je věnována Rosenzweigovu testu. To je sice užitečné, ale účelnější by bylo, kdyby autorka alespoň v úvodu kapitoly pojednala obecněji o metodách určených k měření hodnotové orientace a způsobu reagování, které z ní vyplývá. V opačném případě by bylo vhodnější zařadit informaci o Rosenzweigově testu do přílohy.

Devátá kapitola je věnována analýze frustrace, ale s narušením či dilematy týkající se normativního nebo hodnotového systému souvisí např. i vnitřní konflikt či pocit stresu. Nelze souhlasit s převzatým tvrzením, že stres a konfliktní jednání patří do kategorie frustrace. Danou poznámku nelze ovšem autorce vytýkat, protože pouze převzala názor uváděný

v literatuře. Str. 43 uprostřed – agrese není vždycky projevem nepřátelství, může vyplývat z vnitřní tenze a její objekt může být bezvýznamný. Nelze souhlasit ani s názorem, že lidé s nízkou úrovní agresivity a asertivity musí mít psychické problémy, dost často je mívají právě ti, kdo jsou agresivní a svou agresi nezvládají. Problém je poněkud složitější, autorka by měla vycházet i z jiné literatury než jen z Nakonečného.

Vlastní zkoumání. Cíl vlastního výzkumu byl jasně stanoven. Zkoumaná skupina byla vhodně zvolena, autorka získala dostatečný počet respondentů. Vhodné jsou i zvolené metody, kombinace dotazníku a Rowenzweigova testu může být přínosná a ke zkoumání hodnotové orientace se hodí. Pozitivně lze hodnotit i popis sběru dat. Hypotézy jsou jasně stanovené, i když hypotézu č. 6 nelze jen tak snadno potvrdit či vyvrátit. Statistické zpracování dat je velmi dobré. Faktor č. 1 – uvedené hodnoty by bylo možné označit i jako osobní, resp. zaměřené na sebe sama. Poznámka na str. 57 je zajímavá. Výsledky jsou prezentovány v přehledných tabulkách. Zajímavá je i analýza výsledků získaných v Rosenzweigově testu. Diskuze je bohužel dost krátká, získané poznatky by si zasloužily více pozornosti. Odpovědi na stanovené hypotézy jsou přehledné a jasné. V případě hypotézy č. 6 spočívá určitý problém ve faktu, že odpovědi na testové situace se nemusí zcela shodovat s běžným jednáním. Bylo by vhodnější hypotézu trochu jinak formulovat. Závěr představuje shrnutí získaných výsledků.

Diplomová práce obsahuje všechno, co má mít. Pro čtenáře může být lehce komplikující neoddělování odstavců, což vede k tomu, že text splývá a je obtížnější se v něm orientovat.

Celkově lze říci, že jde o zdařilou práci, která splňuje všechny požadavky. Praktická část je lepší než teoretický úvod, ten má určité drobnější nedostatky (viz předchozí text), ale přesto není pochyb o její kvalitě, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace: 1-2 podle úrovně obhajoby.

V Praze dne 21. srpna 2012

Prof. PhDr. RNDr. M. Vágnerová, CSc.